

Hodowla i ochrona prawna odmian

Instytut Ogrodnictwa – Państwowy Instytut Badawczy w Skierniewicach prowadzi hodowlę twórczą odmian roślin sadowniczych. Celem tej działalności jest tworzenie i wprowadzanie do produkcji nowych odmian, lepszych od znajdujących się w uprawie. Prace hodowlane obejmują drzewa owocowe takich gatunków, jak jabłoń, śliwa, wiśnia i czereśnia; podkładki wegetatywne dla jabłoni, a także rośliny jagodowe, jak porzeczka czarna, agrest, malina, truskawka, świdośliwa i borówka wysoka (program badawczy od stycznia 2021 r.). Na rozmnażanie, jak i sprzedaż materiału szkółkarskiego odmiany chronionej wyłącznym prawem do odmiany wymagana jest zgoda hodowcy (właściciela) odmiany chronionej prawnie.

Ochrona w kraju i zagranicą

Dla odmian chronionych tylko w Polsce wyłączne prawo do odmiany przyznaje w drodze decyzji administracyjnej Dyrektor Centralnego Ośrodka Badania Odmian Roślin Uprawnych (COBORU) w Słupi Wielkiej k/ Poznania, poprzez wpisanie ich do prowadzonej przez COBORU Księgi Ochrony Wyłącznego Prawa. Więcej informacji na ten temat można znaleźć na stronie internetowej Centralnego Ośrodka Badania Odmian Roślin Uprawnych – www.coboru.pl.

W odniesieniu do odmian roślin zgłoszonych do ochrony poza Polską, np. w wybranych krajach, wyłączne prawo do odmiany przyznają odpowiednie w danym kraju Urzędy odpowiedzialne za rejestrację odmian roślin i przyznanie ochrony prawnej dla odmian roślin. W przypadku odmian roślin chronionych na obszarze całej Unii Europejskiej, wspólnotowe wyłączne prawo do odmiany przyznaje Wspólnotowy Urząd Ochrony Odmian Roślin (CPVO) z siedzibą w Angers we Francji. Więcej informacji na temat procedury uzyskania ochrony prawnej na terytorium Unii Europejskiej można znaleźć na stronie www.cpvo.europa.eu.

W związku z tym, że istnieje możliwość zgłoszenia do ochrony odmian roślin na terytorium całej Unii Europejskiej, Instytut Ogrodnictwa – PIB w odniesieniu do odmian porzeczki czarnej **TIBEN, TISEL, TINES, ORES, RUBEN, GOFERT, POLARES, TIHOPE, POLBEN**, odmiany maliny **POLKA, POEMAT, POLONEZ, RADZIEJOWA, SOKOLICA**, odmian truskawki **GRANDAROSA, PINK ROSA**, jak również w odniesieniu do odmiany jabłoni **LIGOLINA** oraz podkładki dla jabłoni **P67** uzyskał ochronę prawną skuteczną na terytorium wszystkich krajów Unii Europejskiej w postaci wspólnotowego wyłącznego prawa do odmiany. Ochrona prawna dla w/w odmian roślin została przyznana przez Wspólnotowy Urząd Ochrony Odmian Roślin z siedzibą w Angers (**CPVO**) we Francji.

Zgoda hodowcy m.in. na rozmnażanie, sprzedaż

Większość odmian roślin hodowli Instytutu Ogrodnictwa – PIB podlega ochronie prawnej na terytorium Polski na podstawie przepisów ustawy z dnia 26 czerwca 2003 r. o ochronie prawnej odmian roślin (tekst jednolity Dz. U. z 2021 r. poz. 213). Zgodnie z art. 21 ustawy następujące działania w odniesieniu do materiału siewnego (materiału szkółkarskiego) odmiany chronionej wyłącznym prawem do odmiany wymagają zgody hodowcy: wytwarzanie lub rozmnażanie, przygotowanie do rozmnażania, sprzedaż, lub inne formy zbywania, eksport, import, przechowywanie.

Na rozmnażanie, jak i sprzedaż materiału szkółkarskiego odmiany chronionej wyłącznym prawem do odmiany wymagana jest zatem zgoda hodowcy (właściciela) odmiany chronionej prawnie.

Powyżej wskazany katalog zachowań względem materiału siewnego odmiany chronionej prawnie składa się właśnie na treść wyłącznego prawa. Naruszeniem wyłącznego prawa będzie zatem wykonanie któregokolwiek z uprawnień zarezerwowanych dla hodowcy bez jego zgody, przy czym chodzi tutaj o zarobkowe korzystanie z materiału siewnego odmiany chronionej.

Pod ochroną także owoce

Podkreślić należy, że ochronie prawnej podlegają nie tylko rośliny, ale także w pewnych wypadkach również owoce pochodzące z plantacji odmian chronionych wyłącznym prawem (jeżeli materiał szkółkarski pochodził z nielegalnego źródła). Oznacza to, że nawet producenci owoców, którzy nie będą w stanie udokumentować legalności prowadzenia plantacji (lub sadu) odmian chronionych prawnie mogą mieć poważne trudności ze zbytem owoców z takich plantacji, a nawet ponieść określone konsekwencje prawne, np. w postaci konieczności zapłaty odszkodowania za naruszenie wyłącznego prawa do odmiany.

Postępowanie na drodze cywilnej i prawnej

W przypadku naruszenia wyłącznego prawa do odmiany, hodowca odmiany chronionej prawnie ma możliwość wystąpienia przeciwko naruszcycielowi na drogę postępowania cywilnego jak i drogę postępowania karnego.

Na podstawie art. 37 pkt 1 ustawy z dnia 26 czerwca 2003 r. o ochronie prawnej odmian roślin kto narusza wyłączne prawo do odmiany, np. poprzez rozmnażanie materiału siewnego odmiany chronionej bez zgody hodowcy podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo karze pozbawienia wolności do roku.

Obok drogi karnej, hodowca ma możliwość dochodzenia roszczeń na drodze cywilnej na podstawie art. 36 ustawy o ochronie prawnej odmian roślin.

Osobom zainteresowanym uzyskaniem licencji na reprodukcję i rozpowszechnianie odmian roślin sadowniczych, których właścicielem i hodowcą jest Instytut Ogrodnictwa w Skierniewicach, wszelkich informacji udziela Kierownik Zakładu Hodowli Roślin Ogrodniczych – Pani dr hab. Agnieszka Masny (prof. IO), tel. 46 834 52 73, e-mail: agnieszka.masny@inhort.pl.

Materiał prasowy Instytutu Ogrodnictwa – Państwowego Instytutu Badawczego w Skierniewicach

